

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2007 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2008

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 21 september 2007 en proposition om statsbudgeten för 2008 (RP 62/2007 rd) till finansutskottet för beredning. Försvarskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat lämna utlåtande till finansutskottet om de delar av propositionen som gäller utskottets fackområde.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Kari Rimpä och ekonomidirektör Timo Norbäck, försvarsministeriet
- brigadgeneral Raimo Jyväsjärvi, Huvudstaben
- kommandanten för flygvapnet, generallöjtnant Heikki Lyytinen, Flygstaben
- brigadgeneral Mika Peltonen, Arméstaben
- stabschef för marinen, flottiljämral Veli-Jukka Pennala, Marinstaben
- generalsekreterare Henrik Nordell, Suomen Puolustus- ja Ilmailuteollisuusyhdistys ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

I budgetpropositionen för 2008 är utgifterna inom försvarsministeriets förvaltningsområde 2 425,7 miljoner euro. Det är 190,1 miljoner euro mer än i årets budget. Enligt uppgift består hälften av detta av nedskurna upphandlingsanslag för försvarsmateriel under tidigare år, ändrade tidsplaner för beställningsfullmakter och anknytande moms.

Försvarsministeriets huvudtitel utgör omkring 1,28 procent av bnp 2008. Enligt beräkning motsvarar den totala personalen 16 700 årsverken under budgetåret. Det betyder 410 personer färre än i budgetpropositionen för 2007. För-

svarsministeriet försöker höja produktiviteten genom olika åtgärder som beräknas minska det samlade behovet av personal med 1 860 årsverken fram till 2011.

Ett av de centrala målen enligt budgetpropositionen är "att garantera landets självständighet i alla situationer och trygga medborgarnas livsbetingelser och statsledningens handlingsfrihet. Finlands försvarsförmåga kommer att dimensioneras så att försvaret täcker hela landet. För detta ändamål upprätthålls allmän värnplikt, och försvaret baserar sig på ett regionalt försvarssystem. Arbetet med att skapa beredskap för internationellt militärt samarbete i olika krissituationer fortgår genom utvecklingen av militär kompatibilitet. Utgångspunkten för utvecklandet av

försvaret är det nationella försvaret som gör alliering möjlig."

Upphandling av försvarsmateriel

För upphandling av försvarsmateriel anvisas 669,5 miljoner euro; det är 88,6 miljoner euro mer än i fjol. Upphandling av nödvändiga reservdelar för operativa vapensystem slukar 10 miljoner euro av denna summa och föregripande kostnadsnivåjusteringar 3,2 miljoner euro (0,5 %). Enligt uppgift kommer pris- och kostnadshöjningen att justeras i efterskott i motsvarighet till den verkliga höjningen i kostnadsnivå enligt prisindex. Försvarsministeriet ansåg att den föregripande justering av pris- och kostnadsnivå med 0,5 procent som nämndes vid utfrågningen av sakkunniga var alltför liten. Finansministeriets inflationsprognos för 2008 är 2,5 procent. Om den föregripande pris- och kostnadsjusteringen är i underkant, kan det enligt försvarsutskottets mening försvåra för försvarsministeriet att planera för en ändamålsenlig verksamhet.

I propositionen finns en ny beställningsfullmakt för materiell utveckling av försvarsmakten (PVKEH 2008) till sammanlagt 109,45 miljoner euro under 2008—2011. Beställningsfullmakten är uppdelad på två samlade projekt. Det första är ett för alla försvarsgrenar gemensamt integrerat spanings-, övervaknings- och ledningssystem. Det andra, som är ett program för att utveckla flygvapnet, har som mål att bättre utnyttja Hornetmaterielens kapacitet.

Budgetpropositionen tillsammans med tredje tilläggsbudgeten 2007 gör det möjligt att upphandla 18 begagnade Hawk Mk 66-plan i Schweiz. Hela upphandlingspriset — 41 miljoner euro — motsvarar ungefär priset på två nya plan. Utöver egentliga övningsplan täcker upphandlingen också in nödvändiga reservdelar och serviceutrustning. Tack vare köpet kan Finland skjuta upp planerna på att förnya sin Hawkplanspark med omkring 10 år, till 2025—2027. Dessutom möjliggör köpet att man utmönstrar sina äldre flygplan i snabbare takt, och det sänker i sin tur service- och underhållskostnaderna. Försvarsutskottet anser att den för snabbade Hawk-

affären på det hela taget är lyckad. Fördelen med köpet är att det ger mer tid för en framtidsanalys av flygvapnets flygutbildningssystem.

Försvarsmaktens omkostnader

För försvarsmaktens omkostnader föreslås totalt 1 411,5 miljoner euro, alltså 54,5 miljoner euro mer än i fjol. Lönekostnader för personalen utgör 726 miljoner euro. Fastighetsutgifterna är 200 miljoner euro. Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att det också under kommande år kommer att finnas ett starkt tryck på att anvisa mer pengar för fastighetsutgifterna. Problemet under de närmaste åren är hyresutvecklingen för lokaler som disponeras av försvarsmakten och försvarsmaktens sprängämneslagring, som måste ställas på lagstadgad nivå före utgången av 2012. Sprängämneslagringen kräver lagerbyggnader i stor skala och det handlar i sin helhet om nybyggande med hyreskonsekvenser. Försvarsutskottet har tidigare i sina utlåtanden regelbundet tagit upp försvarsförvaltningens ökade fastighetskostnader och frågan om sprängämneslagring. De behandlas mer ingående bl.a. i utlåtande FsUU 5/2006 rd — MINU 9/2006 rd om ministeriets utredning om utvärderingen av försvarsförvaltningens fastighetsreform.

Utskottet anser att produktivetsprogrammets konsekvenser för personalen bör räknas kumulativt i antal årsverken redan från och med 2004, eftersom förvaltningsområdets produktivetsinsatser till betydande del bygger på 2004 års säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse och eftersom insatser har planerats och genomförts sedan 2004 som ett led i genomförandet av redogörelsen.

Tack vare försvarsmaktens höjda omkostnader är det möjligt för försvarsmakten att återgå till nivån 2005. Antalet reservister i olika försvarsgrenar som kallas in till repövningar kan höjas till 25 000 och beväringutbildning ges enligt målnivån 40 dygn i terräng. Försvarsutskottet uttrycker sitt gillande med att repövningarna nu ser ut att normaliseras efter att ha legat på en ohållbart låg nivå 2006 och 2007.

Det kumulerade behovet av reservdelar och bristerna i underhåll gäller enligt uppgift alla försvarsgrenar, men särskilt tydligt kommer de fram i flygvapnets och marinens verksamhet. Utskottet uppmärksammade försvarsmaktens reservdelsbehov redan i sitt utlåtande om reviderade ramar för statsfinanserna 2008—2011 (FsUU 2/2007 rd).

Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att bränsleprisnivån är den faktor som i betydande grad försvårar all planering av försvarsgrenarnas verksamhet. Exempelvis för flygvapnet betyder en prisstegring på en cent för flygpetroleum en tilläggsnota på 600 000 euro.

För arméns del pekade de sakkunniga på kostnaderna för den avsevärda fördröjningen med leveranserna av transporthelikoptrar typ NH 90. I början av oktober 2007 borde försvarsmakten redan ha haft tillgång till tretton av de sammanlagt 20 helikoptrar som beställts. Ändå har inte en enda helikopter än så länge tagits i bruk. De fördröjda leveranserna kan bl.a. leda till att man i onödan tvingas binda upp resurser på att förlänga gamla transporthelikoptrars livscykel. Utskottet ser också med en viss oro på hur den personal som deltar i projektet NH 90 ska kunna upprätthålla sin flygkompetens och tjänstgöringsmotivation i Utti under väntetiden. På det hela taget ser försvarsutskottet upphandlingen av transporthelikoptrar som ett varnande exempel på materielprojekt där man upphandlar utrustning som inte kommit längre än ritbordet. Utskottet vill särskilt uppmärksamma upphandlingsavtalet för NH 90-helikoptrar, inte minst tillräckligt effektiva sanktioner vid försenade leveranser.

Utgifter för militär krishantering

Under försvarsministeriets huvudtitel föreslås 48,2 miljoner euro för utrustnings- och förvaltningsutgifter för militär krishantering och under utrikesministeriets huvudtitel 56,4 miljoner euro. Enligt uppgift möjliggör denna samlade satsning för oss att delta i just nu kända krishanteringsoperationer, också med en trupp i den planerade operationen i Tschad under EU:s ledning.

Utskottet konstaterar att medverkan i unionens stridsgrupp inom militär krishantering gör att den militära krishanteringen blir mer krävande. Samverkan mellan militära och civila insatser i krishantering lyfts fram. Kosovo och Afghanistan är bra exempel på detta. Det behövs bättre samverkansförmåga och ny kapacitet och det kräver i sin tur satsningar på högteknologi, kvalitet och specialkompetens. Kravnivån och omvärldsförändringarna inom krishantering kräver redan nu att vi ser över principen om att krishanteringstrupper inte kan utrustas enbart med materiel för krigföring. Det är utomordentligt viktigt att de finska trupper som sänds ut till krishanteringsoperationer alltid förses med bästa möjliga utrustning. Utskottet hänvisar här bl.a. till ISAF-truppernas bristfälliga materiel, som nu har åtgärdats.

Försörjningsberedskapen och vår inhemska försvarsmaterielindustri

Enligt propositionen är den militära försörjningsberedskapen i allt högre grad beroende av europeiskt och internationellt samarbete. För att kunna trygga vår försörjningsberedskap måste vi ingå internationella avtal och långvariga strategiska partnerskap med materiel- och tjänsteleverantörer. Vår inhemska försvarsmaterielindustri är viktig för försvarsmakten inte minst med tanke på den militära försörjningsberedskapen. I våra materielupphandlingsprojekt måste vi också i framtiden sikta på minst 50 procents självförsörjning. I materialupphandlingar utomlands är det viktigt med tillräckligt omfattande motköp. Utskottets syn är att vi genom motköpsförpliktelser kan få tillgång till forsknings- och produktutvecklingskompetens i Finland.

Försvarsmakten räcker ändå inte till som uppköpare för att garantera den inhemska försvarsmaterielindustrins överlevnad. Vid utfrågning av sakkunniga lyfte försvarsindustrin fram den strategi för försvars- och säkerhetsmaterielindustrin som lades fram i juni 2007. Det handlar om ett dokument som olika myndigheter och industrin tillsammans har tagit fram. I strategidokumentet framhålls bl.a. att det är viktigt för den finska försvarsmaterielindustrins överlevnad att

finansieringen av försvarsmaktens forskning och utveckling håller minst samma nivå som nu. Utskottet omfattar denna åsikt. Enligt dokumentet är det försvarsministeriet som inom statsförvaltningen har ansvaret för att genomföra strategin, och försvars- och säkerhetsmaterielindustrin genomför den för sin del. Det är bra att man bland de många aktörerna i statsförvaltningen klart och tydligt pekar ut den part som har ledningsansvaret för strategin.

Försvarsutskottet anser att strategidokumentet är viktigt i planeringen av hur vi ska kunna bevara en livskraftig försvarsmaterielindustri. Enligt uppgift kommer strategidokumentet att

utnyttjas i beredningen av nästa säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse. Utifrån försvarsutskottets förslag till uttalande i betänkande (FsUB 1/2004 rd) förutsatte riksdagen att nästa redogörelse tar upp ett särskilt avsnitt om den finska försvarsmaterielindustrin och dess framtid.

Utlåtande

Försvarsutskottet framför

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 18 oktober 2007

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Olli Nepponen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv
Juha Hakola /saml
Hanna-Leena Hemming /saml
Reijo Kallio /sd
Saara Karhu /sd
Inkeri Kerola /cent
Jaakko Laakso /vänst

Reijo Laitinen /sd
Juha Mieto /cent
Lauri Oinonen /cent
Reijo Paajanen /saml
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
Eero Reijonen /cent
ers. Klaus Pentti /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.